

УДК 378.147:37.091.643+342

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2020-67-65-73>

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРОЕКТУВАННЯ СИЛАБУСУ

© Варич О. П.¹, Савохіна М. В.²

*Українська інженерно-педагогічна академія¹
Національний фармацевтичний університет²*

Інформація про авторів

Варич Оксана Петрівна, ORCID: 0000-0003-0340-8952; varoks555@gmail.com; старший викладач кафедри педагогіки, методики та менеджменту освіти; Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська 16, м. Харків, 61003, Україна.

Савохіна Марина Володимирівна, ORCID: 0000-0002-0143-9707; marinadoc10@gmail.com; кандидат медичних наук, доцент кафедри фармакотерапії; Національний фармацевтичний університет; вул. Пушкінська, 53, Харків, 61000, Україна.

У роботі розглядаються теоретико-правові аспекти проектування силабусу як альтернативної форми навчальної програми конкретного освітнього компоненту освітньої програми. Предметом дослідження є проекти силабусів, а також правові норми законодавства в галузі освіти. Проведено детальний аналіз позиції законодавця з питань невідповідності окремих положень нормативно-правових актів у рамках однозначного вживання термінів «навчальна дисципліна» та «освітній компонент». Запропонована уніфікована модель силабусу з урахуванням ступеня академічної свободи викладача при формуванні його окремих елементів. У залежності від ступеня нормативності складових силабусу, автори запропонували виокремити нормативні, відносно нормативні та творчі елементи силабусу.

Детально проаналізовано вимоги до формування навчальних планів, на базі яких формується силабус, запропонована процедура відображення результатів навчання, закріплених в освітніх програмах та можливі формалізовані способи підтвердження цих результатів навчання з боку студентів.

Проведено аналіз рекомендацій Університету Вашингтону та Стенфордського університету з розробки силабусу. На базі зазначених ресурсів проведено паралелі з можливою трансформацією запропонованих складових у локальні нормативно-правові акти українських закладів вищої освіти, їх відповідність реаліям сучасної української вищої освіти. Найбільш детально досліджувалися саме нормативні складові силабусу та несхожість підходів до їх формування у вітчизняних ЗВО.

Досліджувалися положення законодавчих актів, в яких закріплюється обов'язковість наявності деяких елементів силабусу, а також можлива варіативна поведінка закладів вищої освіти в процесі формалізації практики створення силабусів у локальні положення. Автори розглянули Положення закладів вищої освіти, які регулюють процес розробки силабусу на предмет відповідності викладених у них вимог нормативно-правовим актам у галузі освіти та з метою виокремлення універсальних складових силабусу.

Автори також розглянули питання трансформації принципу студентоцентрованого навчання та академічної доброчесності в новий нормативний документ.

Ключові слова: силабус освітнього компоненту, результати навчання, критерії оцінювання, засоби діагностики, політики курсу.

Варич О. П. «Теоретико-правовые аспекты проектирования силлабуса».

В работе рассматриваются теоретико-правовые аспекты проектирования силлабуса как альтернативной формы учебной программы конкретного образовательного компонента образовательной программы. Предметом исследования э проекты силлабусов, а также правовые нормы законодательства в области образования. Проведен детальный анализ позиции законодателя по вопросам несоответствия отдельных положений нормативно-правовых актов в рамках однозначного употребления терминов «учебная дисциплина» и «образовательный компонент». Предложена унифицированная модель силлабуса с учетом степени академической свободы преподавателя при формировании его отдельных элементов. В зависимости от степени нормативности составляющих силлабуса, авторы предложили выделить нормативные, относительно нормативные и творческие элементы силлабуса.

Детально проанализированы требования к формированию учебных планов, на базе которых формируется силлабус, предложенная процедура отображения результатов обучения, закреплённых в

образовательных программах и возможные формализованные способы подтверждения этих результатов обучения со стороны студентов.

Проведен анализ рекомендаций Университета Вашингтона и Стэнфордского университета по разработке syllabus. На базе указанных ресурсов проведены параллели с возможной трансформацией предложенных составляющих в локальные нормативно-правовые акты Украинской высших учебных заведений, их соответствие реалиям современной украинской высшей образования. Наиболее подробно исследовались именно нормативные составляющие syllabus и различие подходов к их формированию в отечественных УВО.

Исследовались положения законодательных актов, в которых закрепляется обязательность наличия некоторых элементов syllabus, а также возможная вариативность поведения высших учебных заведений в процессе формализации практики создания syllabus в локальные положения. Авторы рассмотрели Положения высших учебных заведений, которые регулируют процесс разработки syllabus на предмет соответствия изложенных в них требований нормативно-правовым актам в области образования и с целью выделения универсальных составляющих syllabus.

Авторы также рассмотрели вопросы трансформации принципа студентоцентрированного обучения и академической добропорядочности в новый нормативный документ.

Ключевые слова: syllabus образовательного компонента, результаты обучения, критерии оценивания, средства диагностики, политики курса.

O. Varych, M. Savokhina "Theoretical and legal aspects of syllabus design".

The paper considered the theoretical and legal aspects of syllabus design as an alternative form of the curriculum of a specific educational component of the educational program. The subject of the study is syllabus projects, as well as legal norms of legislation in the field of education. A detailed analysis of the legislator's position on the inconsistency in certain provisions of regulations in the framework of unambiguous use of the terms "discipline" and "educational component" was made. The unified model of a syllabus taking into account degree of academic freedom of the teacher at formation of its separate elements was offered. Depending on the degree of the syllabus components normativeness, the authors proposed to distinguish normative, relatively normative and creative elements of the syllabus.

The requirements for the formation of curricula on the basis of which the syllabus is formed are analyzed in detail, the procedure for reflecting the learning outcomes enshrined in educational programs is proposed and possible formalized ways of confirming these learning outcomes by students are possible.

An analysis of the recommendations of the University of Washington and Stanford University on the development of syllabuses were made. On the basis of these resources, parallels were drawn with the possible transformation of the proposed components into local regulations of Ukrainian higher education institutions, their compliance with the realities of modern Ukrainian higher education. The normative components of syllabus and the difference of approaches to their formation in domestic free economic zones were studied in the most detail.

The provisions of legislative acts, which stipulate the obligation to have some elements of the syllabus, as well as the possible variable behavior of higher education institutions in the process of formalizing the practice of creating syllabuses in local regulations, were studied. The authors reviewed the Regulations of higher education institutions that regulate the process of syllabus development in order to comply with the requirements set out in them to regulations in the field of education and to identify the universal components of syllabus.

The authors also considered the transformation of the principle of student-centered learning and academic integrity into a new normative document.

Key words: syllabus of educational component, learning outcomes, assessment criteria, diagnostic tools, course policies.

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Динамічна зміна освітнього законодавства, впровадження компетентнісного підходу у сфері вищої освіти, необхідність для викладачів закладів вищої освіти швидко реагувати на заявлені зміни вимагають деталізації процедур проектування силабусів навчальних дисциплін

(освітніх компонентів) та формування нових підходів до їх реалізації.

Крім фактичних проблем з проектування та реалізації, існують суто теоретичні проблеми формування понятійного апарату для створення ефективного силабусу освітнього компоненту, розробки і закріплення на локальному нормативно-

правовому рівні єдиної структури, а також процедури погодження з гарантами освітніх програм сформованого проекту.

Автономія закладів вищої освіти передбачає їх самостійність і незалежність відносно організації освітнього процесу, на практиці іноді спричиняє невизначеність процедур складання обов'язкових нормативних документів, які визначають зміст освіти або взагалі до невідповідності положенням законів та підзаконних нормативно-правових актів змісту внутрішньої нормативно-правової бази. Реальна проблема стосовно оновлення структури та змісту силабусів навчальних дисциплін (освітніх компонентів), їх відповідності вимогам законодавства в деяких закладах вищої освіти досі не вирішена. Для усунення зазначених недоліків і формування єдиних підходів до проектування та реалізації силабусів навчальних дисциплін (освітніх компонентів) необхідно проведення наукових досліджень практик застосування силабусів за конкретними освітніми компонентами в рамках акредитованих освітньо-професійних чи освітньо-наукових програм.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Упровадження силабусу як основної форми вираження змісту конкретного освітнього компоненту є незавершеним процесом, який потребує певних наукових, практичних та теоретико-правових досліджень, дефіцит яких є абсолютним.

Практичні аспекти взаємодії викладача та студента через силабус розглядаються в інформаційно-публіцистичних матеріалах, рекомендованих Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, розміщених на офіційних сторінках Стенфордського університету та Університету Вашингтону. Через знайомство із зазначеними матеріалами у викладачів має сформуватися чітке уявлення необхідності зміни своїх підходів до взаємодії зі студентами, відбутися актуалізація питань, які потребують відповіді у світлі впровадження нових освітніх методик та підвищення якості вищої освіти.

Деякі теоретико-правові аспекти проектування силабусу розглянуто в рамках презентації «Чим відрізняється «силабус» від РТП і НМК?», автор Михайло Винницький (PhD, Києво-Могилянська Академія, Літня школа Профі+, 27.06.2017), розміщеної на сайті Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, а саме: походження терміну «силабус», нормативно-правові

підстави міжнародного застосування саме такої форми відображення змісту конкретних освітніх компонентів, практичні рекомендації для розробки силабусу.

Практиці розробки та реалізації силабусу присвячена ще одна публікація, рекомендована НАЗЯВО, стаття з блогу Cult of Pedagogy, автор Дженіфер Гонсалес. Через практику застосування силабусу у власному коледжі автор детально аналізує конкретні практичні складові силабусу та наповнення їх змістом.

Теоретико-правові аспекти проектування силабусів не досліджувалися, бо конкретизовані правові норми у сфері регулювання цієї групи суспільних відносин були прийняті в 2020 році і досі не представляють собою єдиної уніфікованої системи правового регулювання.

Мета дослідження – розробити методик формування силабусу освітнього компоненту згідно з положеннями освітнього законодавства, аргументувати доцільність та відповідність наявних структурних елементів силабусу освітнім програмам.

Предмет дослідження – освітнє законодавство та запропоновані проекти силабусів.

Виклад основного матеріалу. Найбільш актуальною проблемою для закладів вищої освіти є акредитація освітніх програм. Перший етап проходження акредитації виявив прогалини в збалансованості реалізації закладами вищої освіти принципу автономії та власної відповідальності за досягнення цілей освітніх програм через сформовану систему організації освітнього процесу. Основні проблеми - дублювання змісту робочої програми в силабусах, розробка та впровадження силабусів без достатніх правових підстав, відображених у локальних нормативно-правових актах, формальний підхід до процесів реалізації студентоцентрованого навчання, відсутність чітких процедур взаємодії викладача та здобувача вищої освіти, відсутність творчої ініціативи з боку викладачів на вдосконалення змістової складової освітніх програм та розробку нових курсів (освітніх компонентів).

Для деталізації предмету дослідження необхідно виокремити нормативно-правові акти, які безпосередньо регулюють процес проектування, впровадження та реалізації силабусів. При цьому, перше питання, на яке необхідно дати відповідь через призму освітнього законодавства – це законодавчо

обґрунтована необхідність введення в освітній процес саме такої форми відображення змістовної складової освітньої програми, як силабус.

Ієрархія нормативно-правових актів у сфері освіти чітко регламентована законом України «Про освіту». Сутність закладеного в цьому законі підходу полягає в непорушності принципу автономії закладів освіти та академічних свобод учасників освітнього процесу з урахуванням обмежень, відображених в конкретних статтях самого закону та пов'язаних з ним підзаконних нормативно-правових актах. Звуження зазначених положень неприпустиме на будь-якому рівні нормативно-правового регулювання. Визначення політики у сфері регулювання освітнього процесу є складовою принципу автономії закладів вищої освіти. Відповідно, визначення нормативних документів, через положення яких реалізується змістова складова освітньої діяльності в рамках закладу освіти в цілому та на рівні конкретних освітніх програм, є абсолютною прерогативою ЗВО.

Пов'язані із законом України «Про освіту» нормативно-правові акти, в яких деталізуються обмеження принципу автономії закладів освіти та академічних свобод, – це постанови Кабінету Міністрів України і накази Міністерства освіти і науки України, зареєстровані в Міністерстві юстиції України. Важливою умовою законності прийняття зазначених нормативно-правових актів є саме деталізація вже закладених у законі «Про освіту» та спеціалізованих законах у галузі освіти обмежень, а не самовільне розширення існуючих правових меж.

Таким чином, предметом дослідження для з'ясування питання про необхідність введення додаткового нормативного документа, який визначає змістову складову освітнього процесу, а саме силабусу, є ЗУ «Про освіту», ЗУ «Про вищу освіту», Постанова КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», Наказ Міністерства освіти і науки України, зареєстрований у Мініюсті «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти», Стандарти та рекомендації забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти, використання яких забезпечене ЗУ «Про вищу освіту», а також локальні нормативно-правові акти ЗВО, які регламентують питання організації освітнього процесу.

Перша проблема, яка виникає в процесі аналізу освітнього законодавства з цього питання, неузгодженість правових норм у сфері регулювання наявності нормативних документів, які визначають зміст освіти. Перш, ніж вирішувати питання «силабус чи робоча програма навчальної дисципліни», НАЗЯВО необхідно запропонувати Міністерству освіти і науки України уніфікувати норми освітніх законів на предмет вживання термінів «освітній компонент» чи «навчальна дисципліна». Розробка та проектування освітніх програм передбачає вживання терміну «освітній компонент». Це питання врегульовано на рівні ЗУ «Про вищу освіту», в якому чітко зазначено, що навчальний план розробляється з метою деталізації положень освітньої програми і має включати перелік та послідовність вивчення «освітніх компонентів». Термін «освітній компонент» також закріплено в Положенні про акредитацію освітніх програм (критерій 2, критерій 4, 5 та 9). Важливе значення для нормативного вживання терміну «освітній компонент» мають стандарти вищої освіти для кожної спеціальності відповідного рівня вищої освіти, які також передбачають можливість відображення змісту вищої освіти саме через конкретні освітні компоненти, назва та послідовність вивчення яких визначаються закладами вищої освіти.

При цьому, в Постанові КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності», яка є обов'язковим до виконання ЗВО нормативно-правовим актом, вживається термін «навчальна дисципліна». У п.38 зазначено обов'язковість наявності робочих програм із навчальних дисциплін у випадку бажання ЗВО отримати ліцензію на провадження освітньої діяльності на певному рівні вищої освіти. Така неоднозначна законодавча позиція спричиняє дезорієнтацію закладів вищої освіти при формуванні свого внутрішнього нормативно-правового регулювання. З одного боку, термін «навчальна дисципліна» не повинен використовуватися у внутрішніх положеннях ЗВО, які регулюють зміст освіти, з іншого - в рамках відповідності заявлених у ліцензійній справі умов, робоча програма навчальної дисципліни повинна бути в наявності.

Позиція стосовно наявності силабусу як документа, в якому відображено зміст освіти, закріплена в Положенні про акредитацію освітніх програм (критерій 4). Ця норма носить імперативно-диспозитивний характер, оскільки

вона зобов'язує ЗВО донести до студентів інформацію про цілі та завдання освітньої програми, програмні результати навчання та критерії оцінювання, але спосіб донесення може бути варіативним – у формі силабусу чи в інший подібний спосіб. У цій ситуації в закладів вищої освіти є декілька варіантів поведінки. Перший – ввести силабус як додатковий нормативний документ, у рамках якого регламентуються вимоги Положення про акредитацію освітніх програм. Другий – відкоригувати назву робочої програми навчальної дисципліни як робочу програму освітнього компоненту і забезпечити в ній відображення всіх вимог Положення про акредитацію освітніх програм. Ідеальний варіант – внесення КМУ за ініціативою МОН змін до п. 38 Постанови «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності» про обов'язковість наявності силабусів освітніх компонентів, а не робочої програми навчальної дисципліни, що дасть закладам вищої освіти залишити в системі нормативного регулювання змісту вищої освіти в рамках конкретної освітньої програми єдиний документ – силабус освітнього компоненту.

До того ж, уніфікація правових норм у сфері регулювання питань розробки силабусу дозволить підвищити реалізацію загальних принципів освітнього законодавства, і, передусім, зменшити навантаженість викладачів паперовою роботою з розробки нормативних документів.

Що стосується визначення поняття «силабус», то пряме визначення такого поняття в нормативно-правових актах відсутнє. Розуміння сутності зазначеного документа та орієнтовні його чинники запропоновані в Глосарії, розміщеному на сайті Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти. НАЗЯВО пропонує розуміти силабус як документ, в якому відображена взаємна відповідальність викладача та студента та який є сходинкою для переходу від «засвоєння знань» до компетентнісного підходу із зрозумілою політикою вимірювання програмних чи вибіркового результату навчання.

Основна відмінність силабусу від робочої програми полягає в зміні концептуального вектору сприйняття вищої освіти як з боку викладача, так і з боку студента. Суттєвий вплив на зміну загальних засад сутності вищої освіти здійснило нормативно-правове закріплення принципів автономії закладів вищої освіти,

студентоцентрованого навчання, академічної доброчесності, підвищення академічних свобод викладача та студента як елементів внутрішньої системи якості вищої освіти.

Звужуючи загальні підходи безпосередньо до процедури проектування силабусу, автори вважають за необхідне більш детально дослідити вплив принципу студентоцентрованого навчання та академічної доброчесності і їх трансформацію на рівні силабусу.

Процедура проектування силабусу пов'язана з декількома нюансами, які обумовлені відображенням або закріпленням цієї процедури в локальних нормативно-правових актах ЗВО. Інакше кажучи, проектування силабусу на рівні нормативного регулювання може бути правом або обов'язком викладача, відповідно, структура силабусу може бути жорстко регламентованою або довільно обраною.

Викладач, приступаючи до проектування силабусу, має проаналізувати вимоги локальних нормативно-правових актів із цього питання та визначитися з основними структурними елементами силабусу. Розпочати потрібно з освітньої програми і навчального плану до неї, в яких чітко визначено назву освітнього компоненту, програмні результати навчання, кількість кредитів ЄКТС, пререквізити та постреквізити, розподіл навчальних годин за формами організації освітнього процесу, типи навчальних занять і типи контрольних заходів.

Основним нормативно-правовим актом, який визначає вимоги до внутрішніх складових силабусу, є Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Це мають бути цілі, зміст освітнього компоненту, програмні результати навчання, які студент має продемонструвати після опанування конкретного освітнього компоненту, порядок та критерії оцінювання окремих складових результатів навчання.

Аналіз діючих Положень про порядок розробки та реалізації силабусів у деяких закладах вищої освіти (наприклад, ВНАУ, КМУ, ОДЕКУ, ХНТУ) показує наявність певних невідповідностей уже на першому етапі їх розробки, зокрема вводиться термін силабус навчальної дисципліни, хоча має бути силабус освітнього компоненту. Що стосується структурної складової, то в деяких положеннях досить слабо сформульовано порядок і критерії оцінювання саме результатів навчання та їх складових (мають місце принципи оцінювання

замість фокусування на конкретних засобах діагностики та розподілу балів за конкретними складовими результатів навчання; вписані вимоги до використання критеріїв оцінювання навчальних досягнень студентів у цілому з дисципліни, а не в рамках конкретного елементу результату навчання).

Крім того, занадто високий ступінь формалізації вимог до розробки силабусу деякою мірою нівелює зміст та призначення силабусу як програми взаємодії студента та викладача в процесі опанування освітнього компоненту освітньої програми.

Загальні структурні елементи силабусу, які пропонуються в Положеннях про силабус, включають: анотацію курсу, профайл викладача, статус освітнього компоненту,

результати навчання конкретної освітньої програми, досягнення яких забезпечує освітній компонент, політики курсу, засоби діагностики, тематично-календарний план та інші.

Аналіз положень нормативно-правових актів та конкретних зразків силабусів дає можливість систематизувати основні структурні складові силабусу та виділити три основні категорії. Основним критерієм для виділення окремих елементів силабусу є ступінь реалізації творчого підходу та академічної свободи викладача при їх розробці, а саме - нормативність (закріплення обов'язкової наявності того чи іншого елементу в нормативно-правових актах). Схематично категорії структурних складових силабусу можна відобразити в такий спосіб.

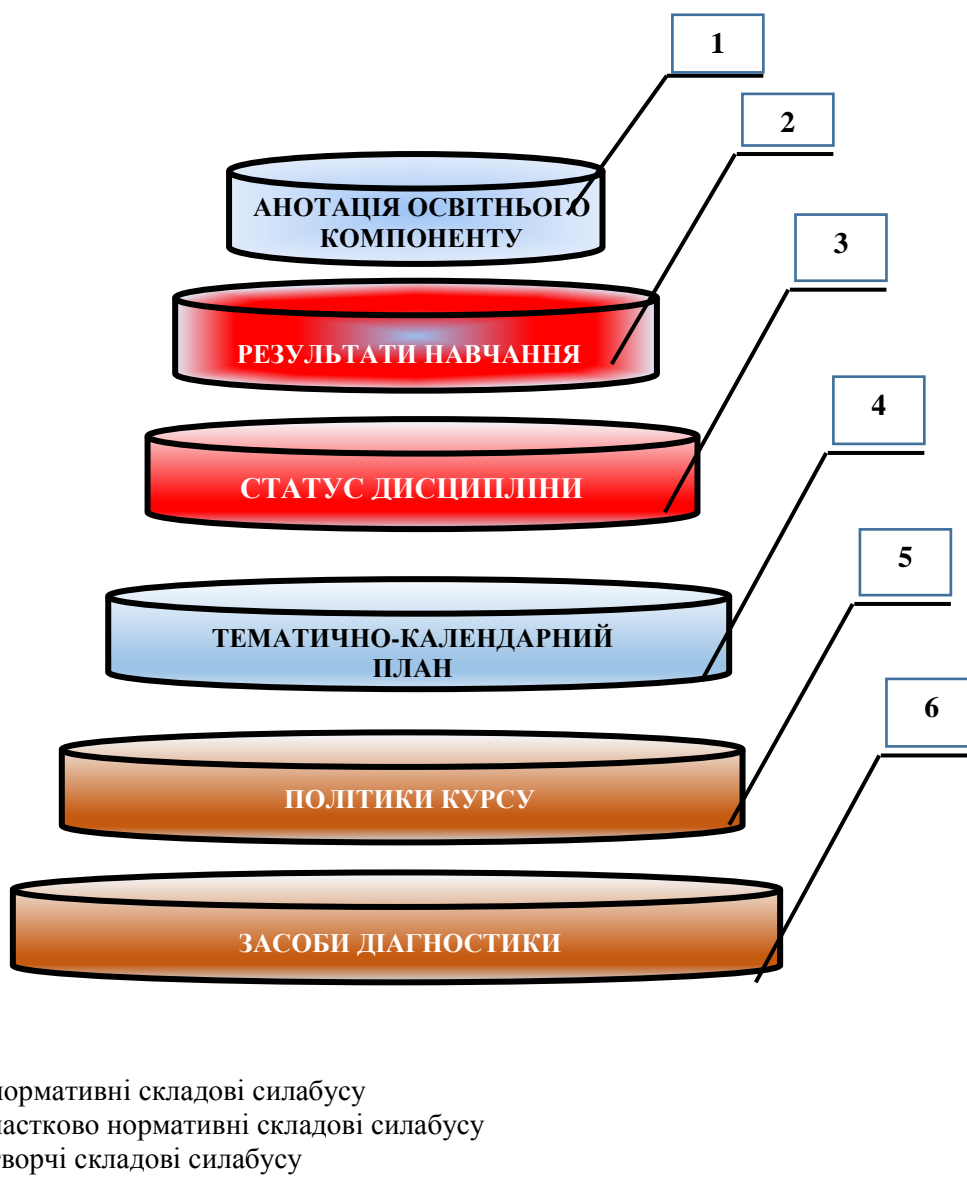

Схема 1. Структурні складові силабусу в залежності від рівня нормативності

Нормативність таких складових силабусу як результати навчання та статус освітнього компоненту забезпечується цілою низкою нормативно-правових актів – законом України «Про вищу освіту», Положенням про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, внутрішніми положеннями про розробку силабусів, а також такими нормативними документами в галузі вищої освіти як стандарти освіти, освітні програми та навчальні плани до освітніх програм. Зміст результатів навчання, статус дисципліни (нормативна, за вибором студента) мають дублювати положення вище вказаних нормативних документів конкретних закладів вищої освіти.

Аналіз електронних матеріалів із розробки силабусів Університету Вашингтона та Стенфордського університету дозволяє зробити висновки про абсолютну академічну свободу викладачів цих закладів вищої освіти при розробці курсу. Серед основних елементів, які пропонуються до включення в силабус, можна виділити мету і завдання навчальної дисципліни, результати навчання, політики курсу, розклад занять, панель інструментів навчання, очікувані успіхи студентів у результаті опанування курсу.

Суттєва увага при розробці силабусів у згаданих університетах приділяється методам та формам спілкування викладача зі студентами, викладачам рекомендується чітко зазначати календарно-тематичний план курсу, навіть визначатися з формою проведення зустрічей у межах консультацій.

Позиції європейських та американських університетів стосовно нормативних складових, які мають бути відображені в силабусах, збігаються з положеннями нашого освітнього законодавства, але є деякі нюанси, які в нашій практиці поки що не використовуються. Наприклад, за нашим законодавством заклади вищої освіти зобов'язані забезпечити безоплатно доступ до всіх навчальних та навчально-методичних матеріалів, використання яких планується викладачем у процесі реалізації силабусу. Для європейської практики характерним є використання навчальних посібників чи підручників, які створені автором силабусу і які він має право не розміщувати на безоплатних ресурсах, отримуючи певний матеріальний зиск від їх реалізації. Як варіант, викладач може організувати перепродаж навчальних джерел студентами один одному за зниженою ціною, щоб забезпечити доступ до навчальної літератури з боку малозабезпечених студентів.

Що стосується трансформації принципів студентоцентрованого навчання та принципу академічної доброчесності в силабусі, то вона має відповідати декільком правилам: враховувати загальноприйняті правила в закладі вищої освіти та нюанси взаємодії конкретного викладача зі студентом у процесі реалізації передбаченого освітньою програмою освітнього компоненту. Складові силабусу, в яких відображені ці принципи, – це політики курсу, результати навчання, засоби діагностики або система оцінювання і вимоги. У будь-якому випадку в силабусі має бути відображена система заохочень та стягнень студента в процесі опанування курсу для стимулювання формування в здобувачів вищої освіти автономного та відповідального ставлення до навчання, вписані правила можливої реакції студента на покращення змістовної чи методичної складової курсу, чітко сформульована процедура оскарження рішень викладача.

Реалізація принципу академічної доброчесності потребує досить суттєвих зусиль із боку ЗВО для створення освітнього середовища, в якому як здобувачі освіти, так і викладачі будуть мати бажання і будуть докладати зусиль для підвищення академічної культури, дотримання норм академічної етики та навчально-наукової творчості. У силабусі мають бути відображені не лише політики притягнення до відповідальності за порушення принципу академічної доброчесності, але й додаткові стимули для найбільш відповідальних та активних студентів.

Силабус є інформативною сторінкою, в якій деталізується політика закладу вищої освіти стосовно академічної доброчесності, студентоцентрованого навчання, але він не може змінювати положення нормативно-правових актів, які встановлюють процедуру притягнення до відповідальності чи порядок застосування заохочень до студентів за порушення чи добросовісну реалізацію академічної доброчесності.

Призначення творчих компонентів силабусу – вираження педагогічної майстерності викладача зацікавити студентів своїм освітнім компонентом та побудувати ефективну систему взаємодії та формування програмних результатів навчання.

По суті, в структурі силабусу найбільш важливе значення буде мати анотація курсу та тематично-календарний план (у випадку вибіркової освітньої компоненти). Це впливає безпосередньо з призначення

силабусу - зацікавити студента саме зазначеним курсом, бо саме через ці елементи силабусу викладач може чітко сфокусувати мету та завдання дисципліни, надати вичерпну інформацію стосовно складових результатів навчання (умінь, знань та навичок), які допоможуть успішній самореалізації студента в майбутній професійній діяльності.

На підставі викладеного можна зробити такі **висновки**:

1. У рамках освітнього законодавства силабус розглядається як можлива форма відображення мети, змісту освітнього компоненту, деталізації програмних результатів навчання, досягнення яких заплановано в освітніх програмах, критеріїв оцінювання та засобів діагностики.

2. Невизначена позиція законодавця стосовно термінів «освітній компонент» та «навчальна дисципліна» не дозволяє закладам вищої освіти однозначно відмовитися від робочої програми навчальної дисципліни та забезпечити скорочення нормативної документації, необхідної для відображення змісту вищої освіти на конкретній освітній програмі.

3. Нормативна формалізація вимог до силабусів на рівні локальних нормативно-правових актів ЗВО виправдана, але повинна враховувати можливість реалізації академічної свободи з боку викладача.

4. Структурні складові силабусу можна умовно розділити на три групи:

- нормативні;
- частково нормативні;
- творчі.

Виділення зазначених груп дозволить закладам вищої освіти при розробці Положень

Список використаних джерел:

1. Положення «Щодо розробки силабусу навчальної дисципліни Херсонського національного технічного університету» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kntu.net.ua/ukr/layout/set/print/content/download/64066/378703/file/%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81%20%D0%A5%D0%9D%D0%A2%D0%A3.pdf> – Дата звернення 15.03.2020р.

2. Положення про розробку силабусів навчальних дисциплін : ухвалено Вченою радою ВНАУ, протокол від 11 жовтня 2019 року, № 3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://vsau.org/assets/images/content/dokPDF/polozhepnua-pro-sylabus.pdf> - Дата звернення 10.03.2020р.

3. Положення про організацію освітнього процесу в Національному фармацевтичному університеті : від 25.02.2019 р. № 91-01 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nuph.edu.ua/wp->

про силабус враховувати як вимоги освітнього законодавства, так і стимулювати викладачів до реалізації свого творчого потенціалу.

5. Трансформація деяких елементів силабусів, які практикуються в системі європейської чи американської освіти (наприклад, можливість придбання підручників автора силабусу за повною чи зниженою ціною) є абсолютно неадекватною як положенням освітнього законодавства, так і реальній ситуації. Тому практика впровадження тих чи інших структурних складових силабусу має бути детально проаналізована і відкоригована згідно з реаліями вітчизняної вищої освіти.

6. Модель силабусу має включати нормативні та частково нормативні складові з певними незначними модифікаціями. Творчі складові включаються в силабус у довільному вигляді, у залежності від позиції ЗВО чи викладача з цього питання.

7. Силабус деталізує політику закладу вищої освіти в царині реалізації принципу академічної доброчесності та студентоцентрованого навчання. На підставі положень нормативно-правових актів закладу вищої освіти, викладач має право деталізувати процес взаємодії зі студентами, а саме: як будуть розподілятися бали, які форми відпрацювання пропущеного матеріалу пропонуються саме в межах цього курсу, як буде відбуватися і перескладатися підсумковий контроль тощо.

Перспективи подальших досліджень.

До перспективних напрямків дослідження зазначеної проблеми можна віднести дослідження практики реалізації силабусів конкретних освітніх компонентів.

content/uploads/2018/09/%D0%9F%D0%9E%D0%9B-%D0%901.1-26-018_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D - Дата звернення 25.03.2020р.

4. Положення про організацію освітнього процесу в УПА від 03.09.2015 р. № 321 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://drive.google.com/file/d/1KszXrU5HqL4EJWzC-BLUHLITfeOuhxa/view> Дата звернення 20.03.2020р.

5. Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими відбувається підготовка здобувачів вищої освіти : наказ М-ва освіти і науки України від 11.07.2019 р. № 977 // Офіційний вісник України. – 2019. – № 65. – С. 93.

6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-18 // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 37-38. – Ст. 2004.

7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-19 // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 38-39. – Ст. 380.

8. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти : Постанова Кабінету М-ів України від 30.12.2015 р. № 1187 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 7. – Ст. 345.

9. Винницький М. Чим відрізняється «силабус» від РТП і НМК? [Електронний ресурс] / М. Винницький ; Києво-Могилянська Акад. – Київ, 2017. – Режим доступу : <https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/%d0%a1%d0%b8%d0%bb%d0%b0%d0%b1%d1%83%d1%81-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%b8-%d0%a0%d0%a2%d0%9f.pdf> - Дата звернення 15.03.2020р.

10. Course and syllabus design. University of Washington [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.washington.edu/teaching/topics/preparing-to-teach/designing-your-course-and-syllabus/> - Дата звернення 15.03.2020р.

11. Creating A Syllabus. Stanford University [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://teachingcommons.stanford.edu/resources/course-preparation-resources/creating-syllabus> - Дата звернення 21.03.2020р.

12. Jennifer Gonzalez. How to Write a Syllabus. Cult of Pedagogy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cultofpedagogy.com/course-syllabus-how-to/> - Дата звернення 25.03.2020р.

References:

1. Khersonskiy natsionalnyi tekhnichnyi universitet n.d., *Polozhennia Shchodo rozrobky sylabusu navchalnoi dystsypliny Khersonskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*, [Regulations "On the development of the syllabus of the discipline of Kherson National Technical University"] viewed 15 March 2020, <<http://kntu.net.ua/ukr/layout/set/print/content/download/64066/378703/file/%D0%A1%D0%B8%D0%BB%D0%B0%D0%B1%D1%83%D1%81%20%D0%A5%D0%9D%D0%A2%D0%A3.pdf>>

2. Vynnytskyi natsionalnyi ahrarnyi universytet 2019, *Polozhennia pro rozrobku sylabusiv navchalnykh dystsyplin*, protokol vid 11 zhovtnia 2019 roku no. 3 [Regulations on the development of syllabi of academic disciplines: approved by the Academic Council of VNAU, Minutes of October 11, 2019, № 3], viewed 10 March 2020,, <<https://vsau.org/assets/images/content/dokPDF/polozhennya-pro-sylabus.pdf>>.

3. Natsionalnyi farmatsevtichnyi universytet 2019, *Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v Natsionalnomu farmatsevtichnomu universyteti vid 25.02.2019 roku no. 91-01* [Regulations on the organization of the educational process at the National University of Pharmacy: from 02/25/2019 № 91-01], viewed 25 March 2020,, <https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2018/09/%D0%9F%D0%9E%D0%9B-%D0%901.1-26-018_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%BE%D1%80%D0%B3%D0%B0%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8E-%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D>.

4. Ukrainska inzhenerno-pedahohichna akademiia 2015, *Polozhennia pro orhanizatsiiu osvitnoho protsesu v Ukrainskii inzhenerno-pedahohichnii akademii vid 03.09.2015 roku no. 321* [Regulations on the organization of the educational process in UIPA dated 03.09.2015 № 321], viewed 20 March 2020,, <<https://drive.google.com/file/d/0B-9AhcZpgmCIT1RtMS16QmliUG8/view>>.

5. Ministerstvo osvity i nauky Ukrainy 2019, 'Nakaz Pro zatverdzhennia Polozhennia pro akredytatsiiu osvitnikh proqram, za yakymy vidbuvaietsia pidhotovka здобувачів вищої освіти, від 11.07.2019 року no. 977' [About the statement of the Situation on accreditation of the educational programs on which there is a preparation of applicants of higher education: the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 07/11/2019 № 977], *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, no. 65, pp. 93.

6. Verkhovna Rada Ukrainy 2014, 'Zakon Ukrainy Pro vyshchu osvitu vid 01.07.2014 no. 1556-18' [About higher education: Law of Ukraine of 01.07.2014 № 1556-18], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, no. 37-38, art. 2004.

7. Prezydent Ukrainy 2017, 'Zakon Ukrainy Pro osvitu vid 05.09.2017 № 2145-VIII' [About education: Law of Ukraine of 05.09.2017 № 2145-19], *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, no. 38-39, art. 380.

8. Kabinet Ministriv Ukrainy 2016, 'Postanova Pro zatverdzhennia litsenziinykh umov provadzhennia osvitnoi diialnosti zakladiv osvity vid 30.12.2015 roku no. 1187' [About approval of License conditions of carrying out educational activity of educational institutions: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of 12/30/2015 № 1187], *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*, no. 7, art. 345.

9. Vynnytskyi, M 2017, *Chym vidrizniaietsia sylabus vid RTP i NMC? [What is the difference between "syllabus" from RTP and NMC?]*, Kyievo-Mohylianska Akademiia, Kyiv, viewed 15 March 2020,, <<https://naqa.gov.ua/wp-content/uploads/2019/08/%d0%a1%d0%b8%d0%bb%d0%b0%d0%b1%d1%83%d1%81-%d0%bf%d1%80%d0%be%d1%82%d0%b8-%d0%a0%d0%a2%d0%9f.pdf>>.

10. Course and syllabus design. University of Washington n.d., viewed 15 March 2020,, <<https://www.washington.edu/teaching/topics/preparing-to-teach/designing-your-course-and-syllabus/>>.

11. Creating A Syllabus. Stanford University n.d., viewed 21 March 2020,, <<https://teachingcommons.stanford.edu/resources/course-preparation-resources/creating-syllabus>>.

12. Jennifer Gonzalez. How to Write a Syllabus. Cult of Pedagogy n.d., viewed 25 March 2020,, <<https://www.cultofpedagogy.com/course-syllabus-how-to/>>.

Стаття надійшла до редакції 30.04.2020 р.